

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

pt. *Sądowa kontrola rozwiązania stosunku pracy jako środek ochrony trwałości
stosunku pracy.*

Autor: Grzegorz Szynal

Promotor: Prof. nadz. dr hab. Antoni Dral

Przedmiotem rozważań podjętych w rozprawie doktorskiej jest sądowa kontrola rozwiązania stosunku jako środek ochrony trwałości stosunku pracy.

Podstawowym zagadnieniem dla prawa pracy jest ochrona trwałości stosunku pracy, którą pojmuje się jako ograniczenie prawa do wypowiedzenia lub rozwiązania stosunku pracy, realizowanego przy pomocy określonych środków prawnych. Takim środkiem prawnym jest możliwość zwrócenia się do niezależnego i bezstronnego organu o rozstrzygnięcie sporu związanego z oceną prawidłowości jego rozwiązania.

Sądowa kontrola rozwiązania stosunku pracy, obok zasadności rozwiązania umowy o pracę i obowiązku konsultacji związkowej zamiaru rozwiązania umowy, stanowi jeden z elementów ochrony trwałości stosunku pracy. W polskim ustroju prawnym to sąd pracy jest organem, do którego pracownik może odwołać się od rozwiązania stosunku pracy i który ma kompetencje do rozstrzygnięcia czy rozwiązanie to nastąpiło w sposób formalnie właściwy i merytorycznie zasadny.

W rozprawie doktorskiej postawiono podstawową tezę, iż sądowa kontrola rozwiązania stosunku pracy jest niezbędnym elementem ochrony trwałości stosunku pracy. Bez jej funkcjonowania na zasadach powszechności, wyspecjalizowanego charakteru i dużego stopnia odformalizowania, pracownik byłby w praktyce pozbawiony możliwości ochrony swoich praw. Jako tezę uzupełniającą przyjęto, że już sam fakt istnienia możliwości skierowania sprawy dotyczącej rozwiązania stosunku pracy do niezawisłego i wyspecjalizowanego sądu ma funkcję stabilizującą stosunek pracy. Pracodawca mając bowiem świadomość, a co więcej, obowiązek pouczenia pracownika o możliwości odwołania się od rozwiązania stosunku pracy, musi rozważyć, czy przyczyny z powodu których zamierza rozwiązać stosunek pracy, a także zastosowane procedury, są wystarczającą i prawidłową podstawą dla tej czynności, czy też będą mogły być zasadnie kwestionowane w sądowym postępowaniu odwoławczym.

Celem badawczym rozprawy było wykazanie roli jaką spełnia sądowa kontrola rozwiązania stosunku pracy, w ramach ochrony trwałości stosunku pracy

i odpowiedź na pytanie, czy regulacje prawne będące jej podstawą, dają podstawy do osiągnięcia zasadniczego celu jej ustanowienia, a więc, czy w wyniku kontroli sądowej mogą być efektywnie eliminowane z obrotu prawnego przypadki niezgodnego z prawem rozwiązania stosunku pracy.

Dla zweryfikowania wskazanych wyżej tez dysertacji zastosowane zostały w pracy zróżnicowane metody badawcze. Pozycję dominującą zajmuje metoda formalno – dogmatyczna. W każdym rozdziale dokonana została analiza przepisów prawnych dotyczących sądowej kontroli rozwiązania stosunku pracy, przy uwzględnieniu założonej tezy, iż jest ona niezbędnym elementem ochrony trwałości stosunku pracy. Od strony poznawczej pracę uzupełnia metoda historyczno – opisowa, w oparciu o którą przeprowadzone zostały badania dotyczące źródeł sądowej kontroli stosunku pracy w polskim prawie. W pewnym zakresie, przy omawianiu podstawowych metod likwidowania sporów dotyczących rozwiązania stosunku pracy, wykorzystane zostały elementy właściwe dla metody porównawczej.

Osiągnięcie postawionego celu badawczego wymagało natomiast poddania analizie przepisów prawa pracy w powiązaniu z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, prawem międzynarodowym i regulacjami prawnymi Unii Europejskiej, a także procedurą cywilną, gdzie uregulowane zostało postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy.

Rozprawa składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych i zakończenia. Na końcu pracy zamieszczony został wykaz aktów prawnych, wśród których wyodrębnione są akty prawa międzynarodowego, unijnego i prawa krajowego oraz wykaz literatury wykorzystanej w pracy. Rozprawę zamyka wykaz orzeczeń Trybunał Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych i administracyjnych.

Rozdział I zatytułowany „*Pojęcie i źródła sądowej kontroli rozwiązania stosunku pracy w polskim prawie pracy*” zawiera wyjaśnienie, na potrzeby całego opracowania, pojęć „kontrola” i „sądowa kontrola rozwiązania stosunku pracy”, a także omówienie problemu umiejscowienia sądowej kontroli rozwiązania stosunku pracy w ramach środków ochrony trwałości stosunku pracy. Poruszony jest w nim wątek pozostałych środków ochrony trwałości stosunku pracy o charakterze podstawowym, dotyczących formy i okresu wypowiedzenia umowy o pracę, obowiązku uzasadnienia wypowiedzenia i rozwiązania umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia, a także obowiązku konsultacji związkowej z reprezentującą pracownika organizacją związkową. W rozdziale tym omówione zostały nadto źródła sądowej kontroli rozwiązania stosunku pracy zawarte w traktatach

Rozdział II „*Kształtowanie się sądowej kontroli rozwiązania stosunku pracy w polskim prawie pracy*” jest poświęcony ewolucji sądowej kontroli rozwiązania stosunku pracy w Polsce. W rozdziale tym poddany został analizie problem funkcjonowania sądowej kontroli rozwiązania stosunku pracy, począwszy od rozwiązań prawnych przyjętych jeszcze w ustawodawstwie państw zaborczych, obowiązujących w Polsce po odzyskaniu niepodległości, poprzez ustawodawstwo polskie okresu międzywojennego i rozwiązania prawne obowiązujące w tym zakresie po II wojnie światowej, aż do regulacji prawnych przyjętych w aktualnie obowiązującym Kodeksie pracy.

Rozdział III o tytule „*Sądowe i pozasądowe organy zajmujące się kontrolą rozwiązania stosunku pracy i zasady postępowania odrębnego w sprawach pracowniczych*” prezentuje regulacje prawne dotyczące sądów pracy, ich struktury, właściwości i składu, a także trybu postępowania sądowego w sprawach dotyczących rozwiązania stosunku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem odrębności proceduralnych obowiązujących w tego typu sprawach. Poruszona została problematyka możliwości likwidowania sporów związanych z rozwiązaniem stosunku pracy na drodze pozasądowej - przed komisjami pojednawczymi, wraz ze wskazaniem ich funkcji, sposobu powołania, organizacji i trybu postępowania, a także efektywność tego sposobu rozwiązywania sporu związanego z ustaniem stosunku pracy. W rozdziale tym podjęta została również próba sformułowania ogólnych cech definiujących sądową kontrolę rozwiązania stosunku pracy.

Rozdział IV pod tytułem „*Sądowa kontrola rozwiązania umownego stosunku pracy za wypowiedzeniem i bez zachowania okresu wypowiedzenia*” stanowi kluczową część pracy. W rozdziale tym uwaga autora została skupiona na omówieniu problemu zakresu sądowej kontroli rozwiązania umownego stosunku pracy zawartego na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony i umów terminowych. Przybliżone zostały kryteria kontroli formalnej prawidłowości rozwiązania umowy o pracę i jego zasadności. Wiele uwag zostało poświęconych przyczynom rozwiązania umowy o pracę, leżących po stronie pracownika czy też pracodawcy, w kontekście rozważenia, czy są one wystarczającą podstawą do uznania, w ramach sądowej kontroli tej czynności, zgodności z prawem rozwiązania umownego stosunku pracy. Poruszony został nadto problem środków prawnych, jakimi dysponuje sąd pracy w przypadku stwierdzenia wadliwości wypowiedzenia lub rozwiązania bez zachowania okresu wypowiedzenia umowy o pracę.

Rozdział V zatytułowany „*Sądowa kontrola rozwiązania stosunku pracy z powołania, wyboru, mianowania i spółdzielczej umowy o pracę*” zawiera omówienie problematyki prawidłowości rozwiązania stosunków pracy, innych niż zawarte na podstawie umowy o pracę.

W rozdziale tym poruszone zostały problemy związane z roszczeniami pracowników i zakresem sądowej kontroli rozwiązania stosunków pracy z powołania, wyboru, mianowania i spółdzielczej umowy o pracę i ich odrębności w stosunku do roszczeń wynikających z umownego stosunku pracy, a także możliwych rozstrzygnięć sądu, w przypadku ustalenia wadliwości ich rozwiązania.

W zakończeniu dysertacji przedstawiono podsumowanie rozważań, zawarto wnioski sformułowane na gruncie obowiązujących przepisów oraz postulaty de lege ferenda.

W rozprawie przyjęto stan prawny na dzień 30 kwietnia 2018r.

Grzegorz Szynal